

ALLAH'IN SEVDİĞİ DAVRANIŞLAR*

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!..

Aziz ve sevgili Ak-Televizyon izleyicileri ve Ak-Radyo dinleyicileri!

Hepinize sevgilerimi, hürmetlerimi, içten dualarımı, temennilerimi arz ederim. Allah-u Teâlâ Hazretleri, dünyanın ve ahiretin her türlü hayırlarına cümledenizi nâil eylesin...

Râmûzü'l-Ehâdîs isimli hadis kitabımız, hocalarımızın hocalarının yazmış olduğu ve daima camimizde, camiamızda okuna gelen, bittikçe, hatmedildikçe yeniden başına geçilen hadis kitabı. Hadislere göre yaşayalım, Peygamber Efendimiz'in sünnetine uyalım, Peygamber Efendimiz'in yolunda yürüyelim diye böyle adet olmuş. Ben de size oradan, 517. sayfadan hadis-i şerifler okumak istiyorum.

a. Allah Kimlerin Namazını Kabul Eder?

Bugün okuyacağım hadis-i şeriflerin birisi Hazret-i Ali RAEfendimiz'den rivayet edilmiş. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin şöyle buyurduğunu, Peygamber Efendimiz hadis-i şerifinde ifade buyurmuş. Hadis-i kudsî yâni... Peygamber Efendimiz'den duyduğunu da, Hazret-i Ali Efendimiz bize nakletmiş. Ne kadar güzel, mübarek bir durum...

---

* Bu konuşma; Merhum Dr. Metin Erkaya tarafından, titizlikle çalışılarak metne dönüştürülmüştür. Mekanı Cennet olsun.

Hadis-i şerifin mübarek metni şöyle:¹

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى إِنَّمَا أَتَقَبَّلُ الصَّلَاةَ مِنْ تَوَاضَعٍ
لِعَظَمَتِي وَلَمْ يَتَكَبَّرْ عَلَى خَلْقِي وَقَطَعَ نَهَارَهُ
بِذِكْرِي وَ لَمْ يَبِتْ مُصِرًّا عَلَى خَطِيئَةٍ يُطْعَمُ
الْجَائِعَ وَيُؤْوَى الْغَرِيبَ وَيَرْحَمُ الصَّغِيرَ وَيُوقِّرُ
الْكَبِيرَ فَذَلِكَ الَّذِي يَسْئَلُنِي فَأُعْطِيهِ وَ يَدْعُونِي
فَأَسْتَجِيبُ لَهُ وَ يَتَضَرَّعُ إِلَيَّ فَأَرْحَمُهُ فَمَثَلُهُ
عِنْدِي كَمَثَلِ الْفِرْدَوْسِ فِي الْجَنَانِ لَا تَتَسَنَّى
مَارَهَا وَلَا يَتَغَيَّرُ حَالُهَا

(قط. فى الأفراد عن على)

RE. 517/2 (Yekülü'llàhu teâlâ: Innemâ etekabbelü's-salâtemimmentevâdaali-azametî, ve lem yetekebber alâ halkî, ve kataa nehârahû bi-zikrî, ve lem yebit musirran alâ hatietin, yut'imü'l- câia, ve yu'vi'l-garîbe, ve yerhamü's-sağîre, ve yüvakkıru'l-kebîr. Fezâlike'llezî yes'elünî feu'tîhî, ve yed'unî feestecîbu lehû, ve yetedarrau ileyye feerhamühû, femeselühû indî kemeseli'l-firdevsi fi'l-cinân, lâ tetesennâ simâruhâ, ve lâ yetegayyeru hâlühâ.) Sadaka rasûlü'llâh, ve nataka habîbu'llâh...

¹ İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.II, s.420, no:537; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Lafız farkıyla: Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.IV, s.18; İbn-i Hibbân,

Mecrûhîn, c.II, s.31; Abdullah ibn-i Abbas RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.XV, s.1361, no:43573; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XXIV, s.199, no:26970.

Hadis-i kudsî. Allah-u Teâlâ Hazretleri'nin bu izahını yapacağım konuları buyurduğunu, Peygamber Efendimiz naklediyor. Mânâsını kelime kelime açıklayalım! İzahını dilimizin döndüğü, aklımızın erdiğince yapmağa çalışalım:

(*Yekülü'llâhu teâlâ*) Peygamber Efendimiz buyuruyor ki: "Allah-u Teâlâ Hazretleri şöyle buyurur, şöyle der..."

Teâlâ ne demek? Yüce olan mânâsına, mâzî sîgası; *teâlâ- yeteâlâ-teâlî* fiilinden. Ama sıfat olarak kullanılıyor. Böyle, bu şekilde "*Allah*" lafza-i celâlinin arkasından gelen, mazî sîgası şeklinde olup da sıfat olarak kullanılan pek çok kelimeler var.

Hatırlayacaksınız: Allah-u Teâlâ, Allah-u Azze ve Celle, Allah-u Celle ve A'lâ, Allah-u Tebâreke ve Teâlâ gibi. Bu da *teâlâ*, *ulüv* masdarından, yüce olmak masdarından *tefâul* bâbı... Yâni: "Yüce olan Allah-u Teâlâ Hazretleri, her yönden yücelerin yücesi olan Allah-u Teâlâ Hazretleri..."

Dede Korkut hikâyelerinden bir ifadeyi, bizim çocukluğumuzdan, okullardan hatırımda kalmıştır, çok severim:

*Yücelerden yücesin,
Kimse bilmez nicesin!*

diyor. "Ulu Tanrım!" diye, hitâbını öyle yapıyor.

Tabii, “Kimse bilmez nicesin!” sözünde biraz hata var. Çünkü Allah-u Teâlâ Hazretleri kendisini, sevgili kullarına bildirmiş.

(Yekùlu’llàhu teâlâ) “Yüce olan, yüksek olan, ulu olan Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki...” diyor Peygamber Efendimiz. Ne buyurmuş, Rabbimizin ifadesi nasıl?..

(İnnemâ etekabbelü’s-salâte mimmen tevâdaa li-azametî ve lem yetekebber alâ halkî) “Ben namazı ancak şu vasıflara sahip olan kullarımdan kabul ederim, onların namazını kabul ederim...” O vasıfları da aşağı doğru sıralıyor. Namazını kabul ettiği, o vasıflara sahip kulun ne kadar güzel bir kul olduğunu, siz de hadis iyice tamamlandığı zaman anlamış olacaksınız. Zaten Arapça bilen kardeşlerim, metnini okuduğum zaman anladılar.

Şimdi biz namaz kılıyoruz, namaz kılmakla emrolunduk. Allah-u Teâlâ Hazretleri namazı dosdoğru kılmayı biz müslümanlara emretmiş. Namaz dinin direğidir.

Ahirette insanların ilk sorgusu namazdan olacaktır. Namazı kılmamız lâzım! Çünkü namaz mü’minin mi’râcıdır, çok şerefli bir ibadettir, güzel bir ibadettir.

Peygamber SAS Efendimiz:²

قُرَّةُ عَيْنِي فِي الصَّلَاةِ

(*Kurretü aynî fi's-salâh*) buyurmuş. “Gözümün şenliği, serinliği namazda... Namaz kılınca gözüm şenleniyor, serinleniyor, hoşlaşıyor.” demek istiyor.

Şimdi bu namaz kılınıyor ama, kıldım ama, kıldık ama; Allah kimin namazını kabul ediyor, kiminkini kabul etmiyor?.. Bazılarını kabul etmiyor. Yâni bazılarının haccını kabul etmiyor, bazılarının zekâtını kabul etmiyor, bazılarının duasını kabul etmiyor... Bunların ne sebeplerle kabul olunmadığını kulların iyi öğrenmesi lâzım! Öğrenmezse yapar yapar, boşa dönen tekerlek gibi, yerinde sayan insan gibi bir ilerleme olmaz, fayda olmaz. Ahirette de tabii, çok pişman ve perişan olur.

Onun için, ibadetlerin kabul olma sebeplerini ve kabul olmama sebeplerini bilmek lâzım!

---

² Neseî, *Sünen*, c.VII, s.61, no:3939; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.III, s.128, no:12315; Hâkim, *Müstedrek*, c.II, s.174, no:2676; Taberânî, *Mu'cemü'l-Evsat*, c.V, s.241, no:5203; Ebû Ya'lâ, *Müsned*, c.VI, s.199, no:3482; Beyhakî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.VII, s.78, no:13232; Neseî, *Sünenü'l-Kübrâ*, c.V, s.280, no:8887; İbn-i Sa'd, *Tabakâtü'l-Kübrâ*, c.I, s.398; Hatîb-i Bağdâdî, *Târih-i Bağdad*, c.XII, s.371, no:6812; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.303; İbn-i Hibbân, *Mecrûhîn*, c.III, s.135, no:1234; Ukaylî, *Duafâ*, c.II, s.160, no:666; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimaşk*, c.LX, s.454; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.II, s.143, no:2733; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.VII, s.449, no:18912, 18913; *Keşfü'l-Hafâ*, c.II, s.73, no:1089; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.IX, s.496, no:8916.

“Şunları şunları yapmazsa insanın ibadeti makbul olmaz, şunları şunları yaparsa, şu şu güzel vasıflara sahip olursa o zaman namazını, niyazını, ibadetini Allah kabul eder.” diye biz bu hususları çeşitli kitaplarımızda, konuşmalarımızda, önemli konu olduğu için, mühim konular diye kardeşlerimize ihtar ettik. O kitaplardan okunmasını rica ederim.

Şimdi tabii namazı kabul olmayan insanlar... Meselâ: Abdestsiz namaz kabul olmaz bir kere, abdest namazın şartı... Sonra:

إِنَّمَا يَتَقَبَّلُ اللَّهُ مِنَ الْمُتَّقِينَ

(المائدة: ٢٧)

(*Innemâ yetekabbelu'llâhu mine'l-müttakîn*)
[Allah ancak takvâ sahiplerinden kabul eder.]
(Mâide, 5/27) Müttakî olmayanın ibadeti kabul olmaz, müttakî olanınki kabul olur. Haramla olan hayrın, ibadetin kabul olmadığı kesin. Helâl ile olursa, helâl yoldan olursa kabul olabilir.

1. Mütevâzi Olup Kibirleşmeyen Kimse

إِنَّمَا أَتَقَبَّلُ الصَّلَاةَ مِمَّنْ تَوَاضَعَ لِعِظْمَتِي وَلَمْ
يَتَكَبَّرْ عَلَى خَلْقِي

(*Innemâ etekabbelu's-salâte*) “Ben ancak şu kulların namazını kabul ederim, şu kullardan kılınmış olan namazları kabul buyururum...” diyor.

Innemâ; edât-ı tahsis derler Arapça'da. Yâni *tahsis* ne demek: Bir şeyi özel bir kısım olarak ayırmak, bir sınırla sınırlandırmak, bir takım hudutlarla kısıtlamak mânâsına geliyor.

(Innemâ etekabbelü's-salâte mimmen tevâdaa li-azametî) “Ben namazı ancak benim azametim karşısında haddini bilip, tevâzuunu, alçak gönüllülüğünü idrak edip, tevâzu gösterenden kabul ederim. Ancak onlardan kabul ederim. Başkasından kabul etmem.

(Ve lem yetekebber alâ halkî) Benim yaratıklarına, öteki insanlara, mahlûklara tekebbür etmeyenden kabul ederim. Tekebbür edenden kabul etmem. Kibirli, burnu büyük, kendini beğenmiş, yanına yanaşılmıyor; şirret olandan kabul etmem. Mütevâzi olandan kabul ederim. Ancak ondan kabul ederim, ötekilerden kabul etmem.”

Birçok insan namaz kılmıyor. Zâten birçok insan mü'min değil, imanı anlayamamış. Dünyada pek çok insan doğru inanca sahip değil. Maalesef... Zâten Kur'an-ı Kerim'de de bu ifade ediliyor:

وَمَا أَكْثَرُ النَّاسِ وَلَوْ حَرَصْتَ بِمُؤْمِنِينَ

(يوسف: ١٠٣)

(Ve mâ ekserü'n-nâse ve lev haraste bi-mü'minîn) “Sen ne kadar heves etsen, çalışsan, ter döksen, gayret etsen, uğraşsan da, hırsla, iştiyakla çalışsan da ey Rasûlüm, insanların pek çoğu bu gerçekleri anlayıp da doğru yola

gelecek durumda değil.” (Yusuf, 12/103) diye, zaten ekseriyetin aklının havalarda olduğu, yâni başında olmadığı, gerçekleri göremediklerini, yalan yanlış şeylere saptığını, din diye yalan yanlış yollarda kendisini oyaladığını biliyoruz. Kur’an-ı Kerim zaten söylüyor.

Şimdi taşa tapmanın bir anlamı var mı?.. Taşın karşısına geçip de medet ummanın, ona tapmanın bir anlamı var mı?.. Putun karşısında, taşın karşısında olur mu?.. İnsanların çoğu böyle; hayvanlara tapıyor, taşlara tapıyor, yaratıklara tapıyor... Aciz, nâçiz, güçsüz, kuvvetsiz, idraksiz, iradesiz, kendisine cevap veremeyen, kıpırdayamayan varlıklara, yaratıklara, aciz şeylere tanrı diye farz etmiş, zannetmiş, yanılmış, tapıyor.

Dünyada istatistik yapsanız, sayım yapsanız, maalesef insanların çoğu zâten yanlış. Allah’ın varlığını, birliğini anlayan, yeri göğü yaratan Allah’a kulluk eden insanlar az zâten. Yâni, o imana sahip insanlar az. Onların içinde de ibadet yapanlar az. Çoğu da diyor ki:

“—Efendim, işte hocam, seni çok seviyorum. Allah razı olsun, seni çok seviyorum, sen doğru yapıyorsun; tamam. Sözü doğru söylüyorsun, haklısın; tamam. Nasihatın de yerli yerinde ama, işte kusurluyuz. Kusurumu da biliyorum, kılamıyorum namazı, ibadeti yapamıyorum.”

Sen bu dünyaya imtihan için geldin, niye yapamıyorsun? Yapmazsan mahvolursun, ahirette zarar görürsün. Ne kadar zarar

göreceğini hadis-i şeriflerde, ayet-i kerimelerde okursan tüylerin diken diken olur, niye bunu böyle basit mesele gibi, “İşte kusura bakma, yapamıyorum!” diyorsun?

Ben niye kusura bakayım? Ben affetsem ne olacak; ben kızsam ne olacak, bağışlasam ne olacak?.. Mühim olan insanın ahirette cehenneme düşmekten kurtulması, cennete girmesi, Allah’ın rızasını kazanıp ebedî saadete ermesidir. Ebedî saadete eremedikten sonra ben o kafaya kafa mı derim, o akla akıl mı derim, o yola yol mu derim, o hayata hayat mı derim, sonu hüsrân olduktan sonra...

Demek ki, tercihini güzel yapamamış. Elektrik çarpar gibi çarpar. Nasıl elektrik hatayı affetmezse... Ne demek elektrik hatayı affetmez?.. Yâni:

“—Ben seninle tanıştım, ahabbım, sen benim evimde uzun zamandan beri tel olarak bulunuyorsun. Ben sana, şöyle çıplak bir tele dokunayım. Sende elektrik var ama, seninle ahabp olduk.” desen, ahabplık filân tanımaz elektrik...

Çıplak elektrik telini, elektrik varken elinle tuttun mu, elektrik çarpar. Neden?.. Kanun böyle, elektriğin kanunu, işi bu... Ateş yakar, elektrik çarpar; bu işin şakası yok.

Hah, bu ibadetin de şakası yok. Allah’a kulluğun lâubâliliğe tahammülü yoktur. Allah’a ibadet ciddî bir iştir, önemli bir iştir. Hayatın en mühim işidir.

“—Aman hocam benim bir sürü işim var!”

Senin işlerinin hepsi oyalama. Şimdi eğer fırsat olursa, başka hadis-i şerif okuduğum zaman göreceksin. Şeytan karşına oyalayıcı şeyler çıkartıyor, seni aldatıyor. Asıl ibadete, asıl vazifene uyanıp da gidip başlamayasın diye, aldatmak için yapıyor. Halbuki, senin bu dünyada asıl vazifen Allah’ı bilip, Allah’a kulluk edip, Allah’a itaat edip, Allah’ın emrini tutup, Allah’ın buyurduğu şeyleri yapıp, yasakladığından kaçıp, hayat imtihanını başarmak...

Önemsemiyor, “Hocam kusuruma bakma!” diyor. Ben kusura bakarım doğrusu... Neden bakarım? Çünkü, Rabbim kılınmasını emretmiş, kılınmadığı zaman kusur olur. Kusur olduğu zaman da, Allah’ın sevmediği bir şeyi ben hoş göremem. Birisi geldi bana, müfettiş, Millî Eğitim Bakanlığı’ndan, seneler önce, kızı için:

“—Kızım sizin kitaplarınızı okuyor. Çok saygı duyuyor, seviyor. Söyleyin başını açsın, okuldan atacaklar. Çünkü ben söylüyorum dinlemiyor.” diyor bana.

Ben dedim ki:

“—Beyefendi...”

Çünkü Millî Eğitim’de müfettiş, güzel giyinmiş, kravatlı, çok zarif bir kimse, görgülü, bilgili bir kimse.

“—Beyefendi, başörtü emrini ben koymadım ki, ben kaldırıyorum! Başın örtülmesi emri Kur’an-ı Kerim’de, şeriatımızın, dinimizin hükmü. Onun için, dünyanın hangi İslâm ülkesine gidersen, orada kadınlar kapalıdır. Saçları örtülüdür.”

“—E müslüman olduğu halde başını açan yok mu?..”

“—O ayrı, yâni insanların müslüman olduğu halde İslâm’a uyamamaları bir dert, bir hastalık. Onlar ölçü olmaz.”

*Bâtıl makîsun aleyh olmaz; yâni yanlış olan iş, yapılması için örnek olarak ileri sürülemez.*³Yanlıştır çünkü. Doğru olan şey örnek olarak gösterilebilir. Bâtıl, ona kıyas edilmez, ona dayanılarak hüküm çıkartılan bir kaynak olamaz.

Dedim ki:

“—Allah’ın emri, tutacaksınız. Ben kaldır desem, yalan söylemiş, yanlış söylemiş, haddimi aşmış olurum. Benim bu şeye hakkım yok. Sen kızının dindar olmasından memnun musun, değil misin?” dedim.

“—Memnunum.” dedi.

“—E baş örtmesi suç mu, değil mi?..”

“—E değil...”

“—O halde savun, sen müfettiş olarak kızının hakkını savun!” dedim.

Şimdi, namaz kılmıyor.

“—Kusura bakma hocam, işte kabahatimizi de biliyoruz.” diyor.

³ *Mecelle*, Genel Hükümler, no:15.

Tamam, kişi kusurunu bilmek gibi irfan olmaz. Güzel, tamam. Kusur bilmek bir meziyettir. Kusurunu anlamamak çok daha fena bir Şey... Kusur olduğunu bilmeden, hatta kusur değil diyerek yanlış yolda yürümek daha fena. Tamam, kusurunu biliyorsun ama o da seni teselli etmesin. Kusur olduğunu biliyorsan, yanlış bir işi yapıyorsan, bile bile ateşle oynuyorsun! Sonra cezasını çekersin. Çok büyük cezası var.

şimdi burada onun için, bu hadis-i şerifi bu anlattığım duygularla takip etmek lâzımken: “Ancak şunların namazını kabul ederim; herkesin namazını kabul etmem!” buyuruyor Rabbimiz. Peygamber Efendimiz nakletmiş bize:

إِنَّمَا أَتَقَبَّلُ الصَّلَاةَ مِمَّنْ تَوَاضَعَ لِعَظْمَتِي وَلَمْ
يَتَكَبَّرْ عَلَيَّ خَلْقِي

(*Innemâ etekabbelü’s-salâte mimmen tevâdaa li-azametî*) Bir kere: “Benim karşımda, benim ululuğum, azametim, izzetim, celâlim karşısında haddini bilip, mütevâzî davranan, boynu bükük davranan kulun namazını kabul ederim. (*Ve lem yetekebber alâ halkî*) Benim mahlkâtıma tepeden bakıp, kibirlenip, burun kaldırıp, kendini beğenip, tekebbür edenlerden değil... Tekebbür etmeyen, benim azametim karşısında tevâzuunu takınan kulun namazını kabul ederim.”

Tamam, bir: Allah'ın huzurunda mütevâzî olacağız. Mütekebbir olmayacağız. Kullara tepeden bakıp da hor görmeyeceğiz. Çünkü senin hor gördüğün insan, Allah-u Teâlâ'nın sevgili kulu olabilir. Senin hayran kaldığın insan da Allah'ın düşmanı, sevmediği insan olabilir. Sen ilâhî ölçülere göre bak!..

Çünkü, senin beğendiğin insan aslında çok çok kusurlar işliyor da, sen ona rağmen seviyorsun, beğeniyorsun. Beğenmediğin insan da bütün gayretiyle Allah'a güzel kulluk yapmağa çalışıyor, güzel şeyler yapıyor da, sen onları küçümsüyorsun. Bir şeyine kızmışsın, o adamı sevmiyorsun. Olmaz böyle. Kişisel, hissî, indi, tarafgirâne duygularla gerçekler bulunmaz.

Namazının kabul olmasını isteyen bir insan haddini bilecek, mütevâzî olacak, mütekebbir olmayacak...

2.Gündüzünü Zikirle Geçiren Kimse

Sonra, devam ediyor şartları; namazı kabul olunan insanların sıfatları devam ediyor, namazın kabul olma şartı, iyi kulun sıfatları:

وَقَطَعَ نَهَارَهُ بِذِكْرِي

(*Ve kataa nehârahû bi-zikrî*) “Gündüzünü, gününü benim zikrim ile, yâni beni zikrederek geçiren.”

Niye Rabbimiz, “Gündüzünü beni zikrederek geçiren” buyurmuş olabilir; düşünelim. Çünkü gündüz faaliyet zamanıdır. Gece herkes istirahat

ediyor. Herkes zikreder kendi başına, ya da uyur. Uyumak da vücudun bir ihtiyacıdır, uyumağa da ruhsat vardır. Yatsı namazını kıldıktan sonra uyunabilir. Teheccüde kalkmak, sabah namazına kalkmak şartıyla... Asıl olan gündüz insanların arasındayken Allah'ı zikretmek.

Allah'ı zikretmek ne demek? Zikir ne demek? *Zikir*, hatırlamak demek... Bunun zıddı ne?.. Zıddını söylersek daha iyi anlarız kelimeyi. Zikrin zıddı *nisyandır*. *Nisyan*, unutmak demek... *Nesiye* unuttu, *zekere* hatırladı demek. Allah'ı zikretmek, Allah'ı hatırlamak demektir. Gündüz Allah'ı hatırlayacak insan. Ne zaman hatırlayacak? Ticaretinde hatırlayacak, yolda yürürken hatırlayacak, yemek yerken hatırlayacak. Alırken, verirken, konuşurken hatırlayacak. Yâni:

“—Allah beni görüyor, Allah her yerde hâzır ve nâzır; aman kusur işlemeyeyim!” diye, Allah'ın huzurunda olduğunu bilerek, o idrak ile yaşayacak, gündüz faaliyetlerini öyle geçirecek.

Millet zikri, sadece tesbih elinde “Allah, Allah...” demek sanıyor. Bir de televizyonlarda şimdi zikredenleri kötü göstermek için, eğilip, kalkıp, saçı bir arkaya, bir öne giden insanları, kendinden geçmiş insanları sahneliyorlar. Millet in de zikirden ödü patlıyor.

Evet, “Allah...” demek de bir çeşit zikir ama, asıl zikir o değil. O *tezekkür*, yâni bir gayretle zikre ulaşmak için yapılan çalışma. Onun sonucunda eğer insanın aklı başına gelip,

insanın gönlü yörüngesine oturur da, Allah'ın kendisini gördüğü idrâkine kavuşur; her işi, “Allah'ın huzurundayım, Allah beni görüyor!” diye yaparsa, asıl zikir odur.

الذِّكْرُ بِالتَّذَكُّرِ

(*Ez-zikrû bi't-tezekkûri*) Öteki zikir yavaş yavaş aşkullah, muhabbetullah hasıl eder de, insan sonunda bu hâle gelir. Yâni ihsân makamına çıkar. Allah'ın kendisini gördüğünü bilir. Sözüne ona göre söyler, işini ona göre yapar. Allah'tan korkar.

“—Allah görüyor, ben bunu yapamam. Kimse olmasa bile yapamam. Polis olmasa bile yapmam bu suçu. Cümle cihan halkı istese de yapmam. Allah'ın istemediğini insanlar istiyor diye yapmam!” der.

Demek ki, gündüz Allah'ı zikretmek önemli...
Hadis-i şerifte geçiyor:⁴

---

⁴ Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XXII, s.154, no:413; İbn-i Abdî'l-Ber, *el-İstîâb*, c.I, s.491; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.1101; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dımaşk*, c.IV, s.286; Vâkıd RA'dan.

Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.I, s.452, no:687; Abdullah ibn-i Mübârek, *Zühd*, c.I, 7, no:70; Saîd ibn-i Mansûr, *Sünen*, c.II, s.630; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, c.III, s.561, no:5761; Hâlid ibn-i Ebî Umran Rh.A'ten.

Kenzü'l-Ummâl, c.I, s.671, no:1924; *Câmiü'l-Ehâdîs*, c.XIX, s.486, no:21295.

مَنْ أَطَاعَ اللَّهَ فَقَدْ ذَكَرَ اللَّهَ وَإِنْ قَلَّتْ صَلَاتُهُ
وَصِيَامُهُ وَتِلَاوَتُهُ الْقُرْآنِ وَمَنْ عَصَى اللَّهَ فَلَمْ
يَذْكُرْهُ وَإِنْ كَثُرَتْ صَلَاتُهُ وَصِيَامُهُ وَتِلَاوَتُهُ
لِلْقُرْآنِ

(الحسن بن سفيان، طب. كر. عن واقد؛ ض. هب. عن ابن أبي عمران مرسل)

RE. 405/4 (*Men etâa'llàhe fekad zekera'llàh*)
“Kim Allah’a itaat ediyorsa, Allah’ın emrini tutuyorsa, isyan etmiyorsa, günah işlemiyorsa; (fekad zekera’llah) o Allah’ı zikrediyor demektir; (ve in kallet salâtuhû, ve sıyâmuuhû, ve tilâvetühü’l-kur’ân) nafile namazı, nafile orucu ve Kur’an okuması az olsa bile...” Yâni, eğer gününü itaatle geçiriyorsa adam, isyan etmiyorsa, Allah’ı zikrediyor demektir; dilinde zikri, elinde tesbihi az olsa bile...

Çünkü, aslolan o idrâke ulaşır, o idrake göre yaşamaktır. Onun için, “Gündüzünü böyle zikretmekle geçiren” denmiş olabilir.

(*Ve men asa'llàhe felem yezkûrhu*) “Ama bir insan eğer günah işliyorsa, Allah’a âsî oluyorsa, o kimse de Allah’ı zikretmiyor demektir; (ve in kesüret salâtuhû, ve sıyâmuuhû, ve tilâvetühû li’l-kur’ân) nafile namaz kılması, oruç tutması ve Kur’an-ı Kerim’i okuması çok olsa bile...” Elinde tesbih, dilinde zikir olsa da, o Allah’ı zikretmiyor demektir.” diyor Peygamber Efendimiz.

Gece kişisel yaşam, gündüz toplumsal yaşam var. Toplumsal yaşamda Allah'ı bilecek, Allah'ı unutmayacak. Allah hatırında olarak her işini yapacak. Allah için konuşacak, Allah için sevecek, Allah için hakkı savunacak, Allah için gayret edecek. Verecek, alacak, sevecek, kızacak, konuşacak, susacak... Hepsi Allah için olacak. O Allah'ı hatırlamakla olur. Hatırlamayan paldır küldür yaşar, aaa bir de bakar:

“—Akşam oluvermiş yâ! Hah hah ha, hih hih hi... Oynarken, eğlenirken akşam oluvermiş yâ!”

Gündüz maç seyrederken akşam olur, televizyon seyrederken akşam olur. Kahvede otururken akşam olur, oyun oynarken akşam olur. Gâfilce vakit geçirme...

Namazı kabul olunan insan; Allah'ın azameti karşısında haddini bilip, tevâzuunu takınan, Allah'ın kullarına karşı tekebbür etmeyen, mütekebbir davranmayan, mütekebbirâne davranmayan, gündüzünü Allah'ı anarak geçiren kimsedir.

Allah'ı zikrederek geçirmek; Süleymâniye Camii'ne sabahleyin girip, yatsıda çıkmak, hiç dışarıya çıkmamak, hep içerde Kur'an okumak, tesbih çekmek mi demek?.. Hayır! Halkın içinde, işin içinde, yaşamın içinde, çalışmanın içinde Cenâb-ı Hakk'ı unutmamak... Buna bizim Nakşî Tarikatı'nda, “*halvet der encümen*” derler. Toplulukta hâlî, halvette, tenhadaymış gibi, Allah'ı halvethânedeki zikrediyormuş gibi olabilmek.

“Eli kârda, gönlü yârda” derler. Eli iş yapıyor ama gönlü Allah ile, yar olan, dost olan, sevgili olan Mevlâ ile olmak derler.

Daha başka tabirleri vardır: “Eli işte, gönlü bilişte” derler. Biliş, yâni ma’rûf ve ma’lûm olan Mevlâ mânâsına; yâni dostta demek.

“Gündüzünü zikrimle geçiren...” Namazı kabul olacak insanların bir sıfatı da bu.

3.Günaha Israr Ederek Gecelemeyen Kimse

وَلَمْ يَبْتَ مُصِرًّا عَلَىٰ خَطِيئَةٍ

(*Ve lem yebit musırran alâ hatietin*) “Bir günaha ısrarla devam eder bir vaziyette gecelemeyen...”

Şimdi bazıları gündüz külahlı, gece silahlı oluyor. Gece oldu mu, herkes görmüyor, تنها diye, evinde diye veya karanlıkta diye günahlı işler yapabiliyor. Gündüz çekiniyor:

“—Hele bir akşam olsun, akşam karanlığı bir bastırsın; o zaman ben şöyle şu karanlıkta bundan istifade ederim. Şöyle yaparım, böyle yaparım.” diye, işte hikâyelerde, masallarda, romanlarda, gazetelerde ve sâirede görüyorsunuz geceleyin neler olduğunu.

“Geceleyin hatada ısrar etmeyen.” Evet, hatasız kul olmaz. Neden?.. Şeytan kandırır, nefis yendirir, mağlûb eder yâni. İnsanı pes ettirir, tuşa getirir, hatayı yaptırır. Kul hata

yapmamalı ama, hata yapması fena ama, hata yapar. Hata yapınca tabii hemen:⁵

وَأَتَّبِعِ السَّيِّئَةَ الْحَسَنَةَ تَمَحُّهَا

(ت. حم. والدارمی، ك. هب. حل. عن أبي ذر؛ حم. طب. ش. هب. كر. عن معاذ)

(*Ve etbii's-seyyiete'l-hasenete temhuhâ*) [Bir kötülük yaptığında, arkasından onu giderecek bir iyilik yap!]

Bir hata yaptıysa, arkasından iyilik yapıp onu sildirmek lâzım! Bir de, hemen tevbe etmek lâzım:

“—Ay, aman, eyvâh yâ Rabbi! Ben gene hata işledim, gene yanlış oldu, gene kendimi bilemedim, tutamadım, affet yâ Rabbi!” diye hemen hatadan vazgeçmek lâzım.

Hatâda ısrar etmek, hatada devam etmek, ısrarlı, devamlı o işi yapmak...

---

⁵ Tirmizî, *Sünen*, c.IV, s.355, no:1987; Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.153, no:21392; Dârimî, *Sünen*, c.II, s.415, no:2791; Hâkim, *Müstedrek*, c.I, s.121, no:178; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.245, no:8026; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l- Evliyâ*, c.IV, s.378; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, c.I, s.378, no:651; Ebû Zer RA'dan.

Ahmed ibn-i Hanbel, *Müsned*, c.V, s.236, no:22112; Taberânî, *Mu'cemül- Kebîr*, c.XX, s.144, no:296; İbn-i Ebî Şeybe, *Musannef*, c.V, s.211, no:25324; Beyhakî, *Şuabü'l-İman*, c.VI, s.244, no:8023; İbnü'l-Ca'd, *Müsned*, c.I, s.61, no:312; İbn-i Asâkir, *Târih-i Dimâşk*, c.XVII, s.18; Muaz ibn-i Cebel RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.III, s.43, no:5246; s.179, no:5629; c.XV, s.1265, no:43296.

Keşfü'l-Hafâ, c.I, s.42, no:82; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.I, s.299, no:462; RE. 13/4.

“–Canım işte dün söyledin ya!..”

“–Dün söyledim, bugün niye yapıyorsun gene?..
Her gün yapıyorsun. Söylediğim halde,
hatâ olduğunu bildiğin halde, aynı şeyi
yapıyorsun!”

“–Hocam, işte biliyoruz ki bu sigara zararlı...”
Sigaranın zararlı olduğunu biliyor millet,
yine de içiyor.

“–Sigara yavaş yavaş öldürür.” diye yazıyor
burada reklâmlarda...

O öldüren şeyi, insanın hayatına kaseden şeyi
para verip alıyor. Meselâ, bunun gibi... Hatâlî
olduğunu biliyor. Hattâ doktor ameliyattan
çıkıyor, hemşire hanıma:

“–Şuradan bir sigara yak, ağzıma tutuver!”
diyor.

Elinde daha ameliyat eldivenleri var, sigara
içiyor. Fosur fosur, püfür püfür sigara içen
içene... Birisini söndürüyor, öbürünü yakıyor,
derin derin çekiyor; içerisi kararıyor, katran
doluyor, zifir doluyor. Ben konuşunca;

“–Bizim sigaramıza karışma!” diyorlar.

Tıbbî yönünü, zararını bilimsel yönden
biliyorum, doktorların kanaatlerini biliyorum.
Söyleyince de, “Efendim, işte şudur, budur...”
itiraz ediyorlar. Hatâda ısrar doğru değil... Bir
şeyin hatâ olduğunu anlayınca, tevbe edip onu
bırakmak lâzım!

Hatâda ısrar küçük günah bile olsa, işi büyütür, cezayı arttırır. Dünyevî işlerde de öyledir. Adam bir suç işlerse, bir ceza verilir; ısrar ederse, ceza arttırılır; bir daha yaparsa, daha arttırılır. Kanunlarda da böyledir.

“—Günaha ısrar etmeyen, gündüzünü benim zikrimle geçiren, benim yaratıklarına kibirlenmeyen, tepeden bakmayan; benim azametim karşısında tevâzuunu takınan...” diye güzel güzel sıfatlar devam ediyor. Bunlara sahip olmaya çalışacağız. Hatâda ısrar etmemek de, amaçlarımızdan birisi olmalı!

Gündüz de, Allah’ı dükkânda unutmayacağız, ticaretle unutmayacağız, memuriyette unutmayacağız, siyasette unutmayacağız, hiçbir yerde unutmayacağız. Allah’ı hatırlayarak yaşayacağız.

4.Açı Doyuran Kimse

يُطْعِمُ الْجَائِعَ

(Yut’imü’l-câi’) “Açı doyurur.” Yâni, namazını kabul ettiğim insanların bir vasfı da nedir?.. Aç bir insan gördü mü, doyurur.

“—Buyur, bizim evde Allah ne verdiyse çorbayı beraber içelim, gel kardeşim!” der, eve götürür.

Bizim Mehmed Zâhid Kotku (Rh.A) Hocamız’ın kendisinden icâzet ve hilâfet aldığı Tekirdağlı Mustafa Feyzî Efendi Hazretleri’nin kardeşi, Tekirdağ müftüsüymüş. Tekirdağ Müftüsü imiş ama, o da evliyâullahtan... (Hocamızın hocası da evliyâullahtan.)

Mübarek hiç yalnız yemek yemezmiş. Evinin misafir odasının bir dışarıya açılan kapısı varmış, bir de evin içine açılan kapısı varmış. Misafir hemen doğrudan doğruya misafir odasına gelirmiş.

Yemek vaktinde misafir olmadığı zaman kalkar, han odalarından yolcu, işçi, amele kimi bulursa onları alır, sofrasına getirir, doyururmuş.

Bak burada da ne diyor?.. (Yut'imü'l-câi') Câi', cû' masdarından ism-i fâil; acıkan demek. "Acıkmış insanı doyurur."

5. Garibi Barındıran Kimse

وَيُؤْوِي الْغَرِيبَ

(Ve yu'vi'l-garîb) Yu'vî; me'vâ veren, barındıran demek. Me'vâ da barınak mânâsına geliyor. Garib insanı sığındıran, evine alan, iskân eden, misafir eden demek.

Garib ne demek?.. Diyar-ı gurbette olan, kendi yurdunda olmayan demek... İnsan diyâr-ı gurbette oldu mu, hâli zor olur. Zor olur işi garibin... Nasıl anlatıyor Yunus Emre?.. Ölü zavallı, kimse bilmez neden öldüğünü... Belki açlıktan öldü. Derler ki:

*Bir garib ölmüş diyeler,
Üç günden sonra duyalar,
Soğuk su ile yuyalar,
Şöyle garib, bencileyin...*

Mahallede bir garip ölmüş, kimse tanımıyor. Öldüğünü de hemen duymazlar. Çünkü gelip gideni yok, tanıyanı yok... Adam ölmüş, neden sonra anlıyorlar.

Başkalarının cenazesini yıkamak için su filân ısıtılır. Ama bu garip, kimsesi yok diye baştan savma yapıyorlar. Soğuk su ile yıkarlar. Şöyle *garib bencileyin*; yâni ben nasıl garipse, öyle garip diyor yunus Emre, kendisini misal veriyor.

Garibin işi zor olur diyar-ı gurbette; ona himaye göstermek lâzım, ilgi göstermek lâzım! Alıp, “Gel bizim evde kal!” demek lâzım, barındırmak lâzım!

Eskiden oteller, kalacak yerler azdı, bu daha da önemliydi. Şimdi adam parası oldu mu, gidiyor üç yıldızlı, dört yıldızlı, beş yıldızlı otelde kalıyor, geçip gidiyor. Şimdi şartlar biraz değişti ama, gene de bir müslüman kardeşi, bir iyi insan, gariban, mazlum, mağdur, fakir bir insan oldu mu, onu açıkta bırakmamak lâzım!

Bazen biz bir şehre gidiyoruz, başka şehirlerden arkadaşlar, aileler, arabalar hoş geldine geliyor. On beş, yirmi, otuz aile... Hoşuma gidiyor; arkadaşlarımız her birini paylaşıyorlar, evlerine götürüyorlar, misafir ediyorlar. Kendisi evinde bulunmayan insanlar da giderken, “Misafir gelirse bizim evde kalabilirler.” diye anahtar vermiş oluyor. Eh onları kullanıyorlar. İşte kardeşlik bu, müslümanlık bu...

6. Küçüğe Merhamet, Büyüğe Saygı Gösteren Kimse

Garibi barındırır, sığındırır meskeninde;

وَيَرْحَمُ الصَّغِيرَ وَيُوقِّرُ الْكَبِيرَ

(*Ve yerhamü's-sagîr*) “Küçüğe merhamet eder. Kendisinden küçük ama, güçsüz ama; rütbesi küçük, yaşı küçük, şusu küçük, busu küçük... neyse; kendisinden küçük olana merhamet eder. (*Ve yüvakkirü'l-kebîr*) Kendisinden büyük olana da tevkîr ile, yâni hürmet ile, saygı ile davranır.”

Bu büyüklük bazen yaşta olur. Tabii, yaşça büyüğü saymak lâzım! Bazen mevkîde, makamda olur; onu da saymak lâzım! Bazen ilimde, irfanda olur, mânevî yönden olur; tabii, onu da saymak lâzım!

Onları saymıyorsa bir insan veya toplum; bozulmuş demektir. Yâni talebe hocayı saymıyor, derviş şeyhi takmıyor, aşağıdaki yukarıdakine kulak asmıyor, herkes birbirine karşı lâubâli... Tabii, İslâmî ahlâk değil bu... Büyüğe, saygıdeğer kimseye saygı göstermek İslâm'ın şîârındandır.

İşte bu sıfatlara sahip insan... Bir daha sayalım: Allah-u Teâlâ Hazretleri buyuruyor ki:

“—Benim azametim karşısında tevâzuunu takınan, benim mahlûkatıma karşı mütekebbir davranmayan, kibirli davranmayan; gündüzünü

beni anarak geçiren, geceleyin günaha ısrar eder vaziyette gecelemeleyen, günah işlemeyen; aç bir kimse gördü mü doyuran; gurbette bir kimse gördü mü evine alıp, barındırıp, sığındırıp misafir eden; küçüğe merhamet eden, büyüğe saygı ile muamele eden, hizmet eden kimsenin namazının ancak kabul ederim.”

فَذَلِكَ الَّذِي يَسْئَلُنِي فَأَعْطِيهِ وَ يَدْعُونِي
فَأَسْتَجِيبُ لَهُ وَ يَتَضَرَّعُ إِلَيَّ فَأَرْحُمُهُ فَمَثَلُهُ
عِنْدِي كَمَثَلِ الْفِرْدَوْسِ فِي الْجَنَانِ لَا تَتَسَنَّى

ثَمَارُهَا وَلَا يَتَغَيَّرُ حَالُهَا

(*Fezâlike'llezî yes'elünî feu'tîhi*) “Böyle bir adam, benden bir şey isterse; ben hemen onun istediğini veririm.” Bak, böyle güzel huylara sahip oldu mu, mükâfâtın büyüklüğünü gör! Allah duasını kabul ediyor, istediğini veriyor. (*Ve yed'unî feestecîbü lehû*) Ayrıca dua etmek kelimesi arkasından geldi: “Bana dua eder, duasına icabet ederim. Benden bir şey ister, istediği şeyi veririm. (*Ve yetedarrâu ileyye feerhamühû*) Boynunu büker, tazarru, niyaz, dua ve yalvarış yakarıшта bulunur bana; sızlanır, ağlar, aman yâ Rabbi der; ben de ona merhamet ederim, rahmetime erdiririm.”

(*Kemeselühû indî*) “Böyle bir kulun benim indimde, benim katımda misâli, (*kemeselü'l-firdevsi fi'l-cinân*) cennetler arasında Firdevs-i

A'lâ'nın şanı, şerefi, izzeti ne kadar yüksekse, onun gibidir." Ötekiler de cennet ama, Firdevs-i A'lâ en yüksek cennet. Öteki kullar da müslüman ama, böyle bir kul Firdevs gibidir benim nazarımda...

(*Lâ tetesennâ simâruhâ, ve lâ yetegayyeru hâlühâ*) *Simâr*, *semere* kelimesinin çoğulu; meyvalar demek. "Meyvaları bozulmayan, hâli değişip güzel halden kötü hale dönüşmeyen Firdevs-i A'lâ gibidir benim indimde. O kadar, cennet gibi kıymetlidir böyle bir kul benim için..." diye Peygamber Efendimiz, böyle bir kulu Allah'ın sevdiğini, böyle bir kulun namazını kabul ettiğini; istediğini verdiğini, duasını da müstecâb eylediğini; yakardığı, yalvardığı zaman rahmettiğini bildiriyor.

Tabii, bunlar çok güzel amaçlar, sonuçlar; herkesin amacı böyle olmalı! Allah'ın sevdiği, duasını kabul ettiği, rahmettiği kul olmak en güzel şey... O halde bunlara sahip olalım!

Tevâzu, kibirli olmamak; zikre, Allah'ı anmaya, Allah'ın kendisini gördüğünü, her yerde hâzır ve nâzır olduğunu bilip, Allah'ın zikrine devam etmek; günahıta ısrar etmemek, açları cömert olup doyurmak; misafirperver olup garipleri evine alıp barındırmak, sığındırmak; küçüklere sevgi ile, merhametle muamele etmek; büyüklere saygıyla, izzetle, ikramla muamele etmek... İşte böyle kulları Allah'ın sevdiğini anlıyoruz, aziz ve sevgili kardeşlerim!

b. Kulluğu Güzel Yapmak

Bu hadis-i şerifi anlatırken, saatler de ilerlemiş oldu. Yalnız, bir hadis daha okuyacağımı söylediğim için, hiç olmazsa aynı sayfadan ikinci bir hadisi daha eklemiş olayım.

Taberânî'nin ve Hâkim'in *Müstedrek*'inde Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan rivayet ettiğine göre, buyuruyor ki Peygamber SAS:⁶

يَقُولُ رَبُّكُمْ يَا ابْنَ آدَمَ تَفَرَّغْ لِعِبَادَتِي أَمْلَأُ قَلْبَكَ
غِنَى وَأَمْلَأُ يَدَيْكَ رِزْقًا يَا ابْنَ آدَمَ لَا تَبَاعَدْ مِنِّي
فَأَمْلَأُ قَلْبَكَ فَقْرًا وَأَمْلَأُ يَدَيْكَ شُغْلًا

(طب.ك. عن معقل بن يسار)

RE. 517/1 (*Yekûlü rabbüküm: Ye'bne âdem! Teferrağ li-ibâdetî emle' kalbeke gınâ, ve emle' yedeyke rizkâ. Ye'bne âdem! Lâ tebâad minnî feemle' kalbeke fakran ve emle' yedeyke şuğlâ.*)

Deminki hadis-i şerifin izahında temas ettiğim mânâ varburada. Buyuruyor ki Peygamber Efendimiz:

(*Yekûlü rabbüküm*) "Ey muhataplarım, ey müslümanlar, sizin Rabbiniz buyuruyor ki:" diyor. Rabbü'l-âlemîn, Rabbü'n-nâs, her şeyin sahibi, rabbi olan Mevlâmızın böyle buyurduğunu söylüyor.

⁶ Hâkim, *Müstedrek*, c.IV, s.362, no:7926; Taberânî, *Mu'cemü'l-Kebîr*, c.XX, s.216, no:500; İbn-i Esîr, *Üsdü'l-Gâbe*, c.I, s.676; İbn-i Adiy, *Kâmil fi'd-Duafâ*, c.III, s.301; Ma'kıl ibn-i Yesâr RA'dan.

Rab ne demek?.. Geliştiren, besleyen, değiştiren, ribâlandıran, arttıran mânâsına geliyor. Niye Allah-u Teâlâ Hazretleri'ne *Rab* diyoruz?.. Çünkü küçücükken büyütüyor, tohumu ağaç yapıyor. Küçücük bir hücreyi bir insân-ı kâmil yapıyor, geliştiriyor. O gelişme, işte o oluşum, o mükemmelleşme Allah'ın işi, Allah'ın yaratmasıyla oluyor.

Rab deyince, “Ben ne idim, şu hale bak, ne hale getirdi Rabbim lütfuyla, keremiyle!..” diye şükür dolmamız lâzım! Rab sözünün lezzeti çok fazladır, aziz ve sevgili dinleyiciler ve izleyiciler!..

(*Yekûlü rabbüküm*) “Sizin Rabbiniz diyor ki...” Ey kullar, Rabbinizin nimetlerini hatırlayın, onun sözüne daha çok kulak verin mânâsına böyle bir incelik var. (*Ye'bne âdem*) *Yâ*, nidâ edatı. *İbn* kelimesinin başındaki *elif*, vasledilen, atlanan *elif* olduğu için, (*Yâ ibni âdem*) denmiyor, (*ye'bne âdem*) deniliyor. “Ey Ademoğlu!” Hepimiz Hazret-i Adem'in torunları olduğumuz için, insanlara bazen böyle hitap ediliyor.

“Rabbiniz diyor ki: Ey Ademoğlu! (*Teferrağ li-ibâdetî emle' kalbeke gınâ, ve emle' yedeyke rizkâ.*) Sen benim ibadetime yönel, sarıl, giriş; başka işlerden boşal, sıyrıl, benim ibadetime dal; o zaman ben senin gönlünü zenginlik doldururum! Sen hele bir benim kulluğuma niyet et, bana kulluğu güzel yapmağa bir giriş, öbür işlerden bir sıyrıl; fânî, mâlâyânî, boş, zararlı işlerden bir sıyrıl; o zaman ben senin gönlünü zenginlik doldururum!”

Gönlün zenginlik dolması, çok güzel bir duygu... Bir kere gönül zengin oldu mu, insan tamahkâr ve haris olmadığı zaman çok rahat eder. Bir de zenginliklerin çok çeşitleri var tabii; en büyük zenginlik dindarlıktır, takvâdır, yakîndir, sıdktır. Hep onlar gönülde olan vasıflardır. Böyle güzel vasıflar gönle geldi mi, gönlü zenginleşir; o zaman insan-ı kâmil olur.

“Sen öyle yaparsan, hem kalbini zenginlik doldururum, müstağnî olursun, kimseye eyvallah etmeyen gönüllü insan olursun. (*Ve emle' yedeyhi rizkà*) Elini de rızık doldururum.”

Şimdi bakın, burada çok önemli bir nokta var: Rızık da bol oluyor, kazancı da bol oluyor. Allah'a güzel ibadete yöneldiği zaman, dünyalığı da bol oluyor insanın... Millet burayı anlamıyor, dünyalığı bol kazanacağım diye ibadeti ihmal ediyor, yanlış iş yapıyor, eline bir şey geçmiyor. Zâten onu söyleyecek şimdi:

(*Ye'bne âdem!*) “Ey Ademoğlu, ey insan! (*Lâ tebâad minnî*) Benden uzaklaşma!” Allah her yerde hâzır ve nâzır, Allah'tan uzaklaşmak nasıl olur?.. Kul ibadetten uzaklaşır. Allah'a kulluktan, itaatten, güzel müslüman olmaktan uzaklaşır.

“Benden uzaklaşma! (*Feemle' kalbeke fakrâ*) O zaman senin kalbini fakirlik doldururum.” İnsanın gönlünün fakirlik dolması ne demek?.. “Ayy, hiç bir şey yok! Eyvah, ne yapacağım?” diye bir telâş, bir korku... Aç kalacakmış, ölecekmiş gibi bir hal, bir huzursuzluk...

“—Aman, dur, ne oluyorsun?.. Milyonların var, milyarların var, bu kadar evin var, bu kadar barkın var... Daha şuradaki fakir gibi bir rahat halin yok! Şu haline bak, nedir bu telâş?..”

İşte ibadetten uzaklaşınca, bir kere iç huzuru, gönül zenginliği gidiyor, gönül fakirliği geliyor. Gönül tok olmuyor. O da çok büyük huzursuzluğa, içerde fırtınalara sebep oluyor.

(Ve emle' yedeyke şuğlâ.) “Elini de meşguliyet doldururum!” İşleri bitiremezsin; o işten bu işe, bu işten o işe koşar durursun. Neden?.. O bir cezâ... Allah kendisine kulluktan, ibadetten uzaklaştığın için, seni boş şeylerle uğraştırıyor.

Geçen gün bir canım sıkıldı. Sabahleyin bir işe başladım, akşama kadar böyle küçük şeylerle vakit geçti. “Bu aziz ömür böyle küçük şeylerle geçmeli mi?” filân diye çok üzüldüm.

İnsanın yaptığı şey, şöyle Allah'ın beğeneceği, dünyasına ahiretine fayda verecek bir şey olmalı! Faydasız boş şeylerle insanlar meşgul oluyorlar, çok üzüliyorum. Kahvelerde, eğlence yerlerinde, kıpır kıpır, kıvır kıvır insanlar kaynaşiyor; fayda verecek yerlerde kimse yok... Boş boş ömürler geçiyor.

Amerika'da gördüm; adamın birisi üniversitenin bahçesindeki gölete sopalı oltayı atmış, ip suyun içinde, kenarda duruyor.

Üniversitede okuyan arkadaşşa sordum:

“—Bu göletteki balıkları tutmak yasak değil mi?.. Bu adam gelmiş, böyle sopayı uzatmış, balık tutuyor. Türkiye’de olsa çimene basmayın derler, çiçekleri kopartmayın derler, balıklara dokunmayın, asarız, keseriz derler. Bak bu adama burada bir şey demiyorlar, nasıl duruyor böyle, şaşırdım ben.” dedim.

Güldü arkadaşı:

“—Hocam, o oltanın ucunda kanca yok, yem yok; boş yere burada duruyor, kendisinin gerilimini attırıyor. Balık tutmayacağını bildiği halde, orada bekliyor.”

Şaşırdım, ona daha çok hayret ettim. İnsanlar boş vakti bulmuşlar da, nasıl değerlendireceklerini bilemedikleri için, boş yerlerde vakit geçiriyorlar.

Burada da şimdi yaşlılar için *bowling* diye bir oyun var. Toplar var, madenden, ağır topolar... Uzak bir mesafede de şişe gibi tahtalar var; uzun lobut gibi... Bu taraftan o mâdenî topu yuvarlayacak, o yan yana dizilmiş iki karış boyundaki şişe gibi tahtaları düşürecek. Şimdi o top giderken o şişe gibi tahtalardan birisine çarpıyor. Yirmi metre, otuz metre, kırk metre ötede, neyse onlar... Ona vurduğu zaman, altı tahtadan bir tanesini mi düşürdü, iki tanesini mi düşürdü, beş tanesini mi düşürdü; ona göre bir sayı oluyor. Böyle bir oyun.

Kulübün üyeleri, kadınlar, erkekler beyaz elbiseler giyiyorlar, yassı şapkalar giyiyorlar,

üniforma yâni. O topu oraya atıyorlar, onu deviriyorlar; ondan sonra öyle vakit geçiriyorlar. Yâni ihtiyarları oyalamak için, topla tahta şişe devirme oyunu kulübü. Bayağı da masraflı bir şey galiba, öyle ömür geçiyor burada...

Başka bir şey, golf kulübü var. Temiz, uzun, geniş alanları düzenliyorlar. Halı gibi çimen... Belli delikler var, ellerinde sopalar var. Topa bir vuruyor; o deliklere sokacak, işte nasıl bir oyunsa, oradan sayı kazanacak, gâlip gelecek. Torbasını yanında taşıyor. O deliğe o topu soksan ne olacak, sokmasan ne olacak?..

“—Yavaş yavaş, yavaşa yavaş yürüyerek temiz havada vakit geçiriyor hocam.” diyorlar. Çok da pahalı bir kulüp... Çok da masraflarla o çimenleri halı gibi yapıyorlar ve koruyorlar. Boş şeylerle vakit geçiyor.

Bizim köyde rahmetli Ramazan Amca vardı. Bizim akrabalardan gençler, İstanbul’dan yazın köye, Yalı’ya gelenler, tarlasının önünden sabahleyin geçiyorlar, yedi kilometre mesafedeki kasabaya gidiyorlar; dönüyorlar. Her sabah böyle... Demiş ki:

“—Ülen, siz böyle her sabah nereye gidip geliyorsunuz?”

Tabii çocuklar var, delikanlılar var, kızlar var, erkekler var...

Demişler ki:

“—Biz idman yapıyoruz; sıhhat kazanmak için böyle yürüyoruz, gidiyoruz, geliyoruz. Vücut çalışıyor.”

Amca köylü tabiriyle bir şeyler söylemiş. Ben onların hepsini söyleyemeyeceğim de, yalnız demiş ki:

“—Ülen böyle boş yere yürüyüp duracağınıza, bir fakirin tarlasını çapalasanız da, tarla işlenmiş olsa da, bir fakire faydanız olsa ya!” demiş.

O da bir idman değil mi demek istemiş. Yâni, ârif olan köylünün mantığı boş idmana yatmıyor. Yapacaksa, sonucunda fayda olacak bir iş olsun diye düşünüyor.

Çalışkan bir insandı, Allah rahmet eylesin; kanserden vefat etti. Dürüst, namazlı, niyazlı, ahlâklı bir kimse idi. Allah cümle geçmişlerimize rahmet eylesin...

Evet, şimdi iş doldurur Allah elini... Bir işten bir işe, sabahtan akşama koşturur, perişan eder; hiç bir şeye de yaramaz. Neden?.. Çünkü Allah'ın ibadetinden uzaklaştı da, Allah ceza olarak gönlüne fakirlik duygusu verdi. Elini, kucağını da bir sürü işle doldurdu. Bitiremez, yorulur, uğraşır, gece uykularına girer...

İşte böyle aziz ve muhterem kardeşlerim!

c.Cenneti İstemek, Cehennemden Sığınmak

Üçüncü bir hadis-i şerif... Üç olsun, hem de bu çok müjdeli ve de kısa; bunu da okuyalım, sohbetimiz tamam olsun. Enes RA'dan rivayet

edilmiş:⁷

يَقُولُ اللَّهُ تَعَالَى أَنْظُرُوا فِي دِيْوَانِ عَبْدِي فَمَنْ
رَأَيْتُمُوهُ سَأَلَنِي الْجَنَّةَ أُعْطِيْتُهُ وَمَنْ اسْتَعَاذَنِي

مِنَ النَّارِ أُعْذِتُهُ
(حل. عن أنس)

RE. 517/4 (*Yekülü'llàhu teâlâ: Ünzurû fî dîvâni
abdî! Femen raeytümûhü seeleni'l-cenneh,
a'taytühû; ve men isteâzenî mine'n- nâr,
üiztühû?*)

Bu çok müjdeli bir hadis-i şerif, sevgili izleyiciler ve dinleyiciler. Bununla herhalde gönlünüz çok rahat edecek.

Peygamber SAS Efendimiz diyor ki:

“Allah-u Teâlâ Hazretleri buyurur ki: (*Ünzurû fî dîvâni abdî*) Ey melekler, kulumun amel defterine bakın!” Divan, kocaman amel defteri; sevapları, günahları, ömrü yazılmış.

“Bakın bakalım amel defterine! (*Femen raeytümûhü seeleni'l-cenneh*) Bu defterini karıştırdığınız zaman, hayatını şöyle incelediğiniz zaman, kimin cenneti istediğini gördüyseniz; hangi kulum ‘Yâ Rabbi, bana cennetini ver!’ demişse, (*a'taytühû*) ben ona istediğini vereceğim.’ Yâni, onu cennetime sokacağım.

⁷ Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-Evliyâ*, c.VI, s.175; Enes ibn-i Mâlik RA'dan.

Kenzü'l-Ummâl, c.II, s.99, no:3164; *Câmiü'l-Ehâdis*, c.XXIV, s.198, no:26969.

(*Ve men isteàzenî mine'n-nâr*) Bakın gene defterine, hayatına, faaliyetine; kim cehennemden sığınmışsa bana, ‘Yâ Rabbi, beni cehenneme sokma, ateşlere yakma! Cehennemden azad ettiğin, cennetine dâhil ettiğin kullarından eyle!’ diye dua etmişse; (*üiztühû*) onu da cehennemden koruyacağım.”

اللَّهُمَّ أَجِرْنَا مِنَ النَّارِ وَأَدْخِلْنَا الْجَنَّةَ مَعَ الْأَبْرَارِ

(*A'llähümme ecirnâ mine'n-nâr*) “Yâ Rabbi, bizi cehennemden kurtar, uzaklaştır! (*Ve edhilne'l-cennete mea'l-ebrâr*) Bizi salâh sahibi, birr ü takvâ sahibi kullarıyla beraber cennetine sok!” diye, Peygamber Efendimiz’in öğrettiği dua var.⁸Sabah ve yatsı namazından sonra yedişer defa söylüyoruz. “Yâ Rabbi senden cenneti istiyoruz; cehennemden sana sığınıyoruz.” diyoruz.

“Kim cenneti istiyorsa, ona istediğini vereceğim; kim cehennemden bana sığınmışsa, bakın defterine, onuda cehennemden koruyacağım, cehenneme atmayacağım.” buyuruyor.

Demek ki Erhamü’r-râhimîn olan, yâni merhametlilerin en merhametlisi olan, merhametlilere o güzel merhamet duygularını bahşeden, veren Rabbimiz; Ekremü’l-ekremîn olan Rabbimiz, cömertlerin cömerdi olan Mevlâmız, her şeyimizi bize veren Rabbimiz, o kadar cömert

⁸ Taberânî, *Mu’cemü’l-Kebîr*, c.VIII, s.102, no:7496; Taberânî, *Müsnedü’ş-Şâmiyyîn*, c.II, s.410, no:1601; Ebû Ümâme RA’dan. *Mecmaü’z-Zevâid*, c.II, s.345, no:2893.

ki, defterine baktıracak; cenneti isteyene cenneti verecek, cehennemden sığınanı da cehennemden azad edip, cehenneme atmayacak. İstedğini verecek, onu da cehennemden koruyacak.

O halde aziz ve muhterem kardeşlerim, Erhamü'r-râhimîn olan Mevlâmızı unutmayalım! Ona kulluğu güzel yapmak hayatımızın amacıdır, bir numaralı meselesidir.

Ona kulluğu güzel yapmağa gayret edelim! Cenneti kazanmağa çalışalım, cehennemden Allah'a sığınalım!

Allah bizi cehenneme atmadan, ateşlere yakmadan, azaba uğratmadan, sevdiği kullarıyla beraber, duhûl-ü evvelîn ile, ilk girenlerle beraber cennetine lütfuyla, keremiyle dahil eylesin... Habîb-i Edîbine cümlemizi komşu eylesin... Cemâliyle müşerref eylesin, selâmına mazhar eylesin, rıdvân-ı ekberine dâhil eylesin...

Es-selâmü aleyküm ve rahmetu'llâhi ve berekâtühû!...

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN

26. 02. 1999 - AVUSTRALYA

[Bütün CUMA SOHBETLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

